

Олена ДУДКІНА,

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету

Павло ДУДКІН

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри управління
інноваційною діяльністю та сферою послуг Тернопільського
національного технічного університету імені Івана Пулюя

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ТА ГРОМАД: АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Для вирішення складних управлінських завдань, які постають перед органами влади в сучасних умовах, зумовлених, перед усім, пролонгованим процесом удосконалення територіальної організації влади, загрозами воєнного стану, актуалізується потреба застосування спеціальних функціональних механізмів регіонального управління, і зокрема – регіонального аналізу. Однак, не зважаючи на зростаючу потребу органів державної влади та місцевого самоврядування у якісному, оперативному та стратегічно орієнтованому регіональному аналізі, впровадження цього інструменту в систему регіонального управління ще залишається ускладненим.

Зокрема, суб'єкти регіонального управління почасти обмежені у використанні сучасних аналітичних інструментів через відсутність їх нормативного та організаційно-функціонального, методичного супроводу та належного ресурсного забезпечення проведення аналітичних процедур. Досі не врегульовано використання деяких джерел відкритих даних, не визначені юридичні рамки інтеграції цифрової аналітики до системи організаційно-функціональних механізмів регіонального управління.

Вирішенню окреслених проблем сприятиме розширення технічної підтримки та імплементація цифрових технологій в процесі управлінської діяльності органів регіонального управління, зокрема – розробка локальних систем аналізу та моніторингу на основі відкритих даних та офіційної статистики.

Як свідчать кращі практики управління розвитком територій та громад, для проведення якісного регіонального аналізу органам публічної влади доцільно застосовувати новітні методи та аналітичні технології. Зокрема, SWOT-аналіз та PEST (PESTLE)-аналіз – для оцінки внутрішніх і зовнішніх чинників розвитку регіонів та громад; факторний та кластерний аналіз – для виявлення закономірностей у розвитку регіонів, сегментування громад за соціально-економічними характеристиками, визначення типів розвитку; геоінформаційні системи (ГІС) – для просторового аналізу та візуалізації змін, аналізу локалізації інфраструктури, динаміки демографічного стану, екологічних факторів, оцінювання ризиків та планування територіального розвитку; SMART-аналіз та сценарне прогнозування – для підготовки альтернативних стратегій реагування на можливі виклики, побудови моделей майбутніх сценаріїв розвитку, зокрема, у сфері безпеки, економічного відновлення, підтримки внутрішньо переміщених осіб; методи мультикритеріальної оцінки – для ранжування проєктів та визначення пріоритетів відновлення економіки та інфраструктури в умовах повоєнної відбудови; розрахунок інтегральних індексів конкурентоспроможності, людського розвитку, соціальної згуртованості та ін. – для комплексного оцінювання ситуації в регіонах / територіальних громадах, а також для сегментації територій щодо управління їх розвитком в умовах сталого розвитку, воєнного стану чи повоєнної відбудови; експертні та соціологічні – для експертного оцінювання та пріоритезації альтернатив у процесі прийняття рішень щодо інвестицій, соціальних проєктів, залучення та розподілу ресурсів.

Інформаційну основу сучасного регіонального аналізу в системі публічного управління розвитком територій та громад складають інноваційні інформаційні технології та цифрові інструменти. Серед них – платформи відкритих даних (Open Data), що дозволяють забезпечувати інтеграцію та доступ до даних із державних реєстрів, кадастрів, соціальних мереж та сервісів, європейських та міжнародних баз даних. В умовах цифровізації публічного управління в діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування все частіше імплементуються т.з.

інтегровані візуальні аналітичні панелі управління (dashboard-аналітика), що дозволяють в реальному часі відслідковувати ключові показники розвитку регіонів та громад, ефективність реалізації проєктів, динаміку формування та використання бюджетів, оперативної діяльності організацій публічної сфери.

Системи електронного врядування та моніторингу, як от «SMART-city», «DOZORRO», системи електронних консультацій з громадськістю, створюють основу для зворотного зв'язку, дієвого міжсекторного та публічно-приватного партнерства, прозорості та підзвітності в управлінні розвитком територій та громад. Сучасні тренди активного використання органами публічного управління технологій обробки великих даних (Big Data) та штучного інтелекту сприяють прискоренню здійснення аналітичних та діагностичних розрахунків, технологій прогнозування та моніторингу розвитку регіонів та громад.

В даному контексті доцільно наголосити на важливості акцентувати увагу органів публічного управління на особливостях застосування технологій регіонального аналізу в умовах війни. Перед усім, проведення аналітичних досліджень має фокусуватись на врахуванні безпекових ризиків, включати оцінювання ступеня військової загрози, рівня руйнувань інфраструктури, логістичної доступності, демографічних змін внаслідок міграції, а також наявності та стану критичних об'єктів (енергетики, охорони здоров'я, зв'язку тощо). Це зумовлює застосування гнучких методів моделювання, багатофакторного аналізу та прогнозування, які дозволяють оперативно реагувати на зміну безпекової, соціальної та економічної ситуації в регіоні / громаді [1].

Завдання ж регіонального аналізу в умовах повоєнного відновлення територій та громад мають бути зорієнтовані на стійкість розвитку, пошук «точок росту» регіональних соціально-економічних систем, сукупності соціальних, економічних, людських, природних та організаційних ресурсів, які можуть стати базою для подальшого відновлення.

Важливим цільовим завданням регіонального аналізу має стати ідентифікація втрат, руйнувань внаслідок воєнної агресії, а також визначення потреб для відновлення, зокрема, необхідних

обсягів капіталовкладень. В даному контексті доцільними є такі аналітично-розрахункові інструменти як: картографування інфраструктурних втрат засобами ГІС-технологій, оцінка вартості реконструкції об'єктів критичної інфраструктури, житлового фонду, закладів соціальної та екологічної сфери.

Використовуючи інструментарій регіонального аналізу, органи публічного управління мають можливість визначати соціально-економічний потенціал територій, необхідний для повоєнного відновлення; виявляти конкурентні переваги громад, їхню спроможність до залучення інвестицій, реалізації економічних проєктів, створення нових кластерів зайнятості, зокрема для ветеранів та внутрішньо переміщених осіб.

Якісно проведений регіональний аналіз уможливорює органам регіонального управління здійснення сегментації територій та громад за рівнем готовності до відновлення. Визначаються регіони, які можуть стати драйверами відновлення, транзитними хабами, логістичними центрами або зонами концентрації допомоги. Окрім того, результати аналізу мають лягати в основу відповідних стратегій розвитку регіонів / територіальних громад; узгодження пріоритетів та програм міжнародної технічної допомоги, а також використання ресурсів державного бюджету та донорів на реалізацію проєктів відновлення.

Таким чином, застосування сучасних методів і технологій регіонального аналізу є важливою передумовою для ефективного управління розвитком територій та громад. Органи публічного управління, що інтегрують ці підходи, здатні забезпечити обґрунтованість рішень, прозорість процесів, підвищення довіри громади та сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій. Закон України від 09.07.2022р. № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>